

ביקור בחוות חקלאיות בברית המועצות

(רשמי-סיור)

אספסת, פולים ועוד; על 35% מגדלים חיטה, שעורה, שיבולת-שועל, סלק סוכר וכו', ועל שאר ה-20% — ירקות, תפוזי אביב.

היבולים הממוצעים, לדברי המרצה, היו בשש השנים האחרונות כלהלן: 2500 ק"ג חיטה וש" עורה להקטאר, תירס מספוא 50—60 טונות להקטאר, סלק-סוכר — 35—52 טונות ותפוזי אביב — 170 טון להקטאר.

מאז 1953 יש להם טרקטורים ומכונות חקלאיות משלהם. קודם לכן היו המכונות האלה משותפות למספר קולחוזים. כעת יש להם 10 טרקטורים, מהם 4 של דיזל על גלגלים, וטרקטור אחד קטן, 3 קומביינים, 20 משאיות, מהן 5 בנות חמישה טונות כל אחת ו-2 משאיות קלות.

מספר העובדים בחוה, כ-200 איש ואשה: מכונאים, נהגים, עובדי-שדה, רפתנים וכו'. הם עובדים שישה ימים בשבוע; בחורף — 5—6 שעות ביום, ובקיץ — 8 שעות. בעונות "בוערות" עובדים גם 10 שעות ביום. כל עובד מקבל חודש חופשה בשכר מלא. הוא יכול לקבל לפעמים יום חופש לסיידור עניינים פרטיים, אולם רק בהסכמת מנהל העבודה.

עדר הבקר מונה 670 ראש ומהם 280 פרות חולבות. הגזע העיקרי הוא השחור-לבן. לדברי הוואטכנאית האחראית התנובה היומית הממורצת לפרה חולבת הוא 15 ק"ג, אך יש פרות המניבות עד 20 ק"ג. התנובה הממוצעת השנתית לפרה היא 3800 ק"ג עם 3.7% שומן. לדבריה, יש קולחוזים בהן התנובה הממוצעת לפרה מגיעה ל-5500 ק"ג ותנובת השיא לפרה מגיעה ל-7500 ק"ג. בקולחוז זה יש 384 חזירים ו-13,000 עופות.

הקולחוז מייצר גם 80 טונות בשר לשנה (בשר בקר, חזיר ועוף) ו-120 ביצים לכל תרנגולת בשנה.

כ-15% מן החלב משמשים להזנת בני בקר, 10% לתצרוכת חברי המשק והשאר משווק במוסקבה.

במסגרת סאמינאר על מחלת הברוצלוזיס, שנערך מטעם הארגון העולמי למזון ולחקלאות (F.A.O.), שהיתי בקיץ זה משך חודשיים וחצי בברית המועצות. מרבית זמננו בילינו במכוני-מחקר, מעבדות ובתי-ספר וטרינאריים. אך גיתנה לנו הזדמנות לבקר גם במספר חוות חקלאיות. אמנם זה היה מעט, ורחוק מהשביע את תשוקתנו, אף על פי כן ייתכן שהרשמים שיימסרו להלן יעניינו את בוקרינו המשתוקקים לדעת מן הנעשה באותה ארץ לא נודעת.

ביקור בקולחוז "בולשביק" ליד מוסקבה
בשלהי חודש יולי חוסעתי יום אחד לקולחוז "בולשביק" הנמצא דרומית למוסקבה. במרחק כשעה נסיעה ממרכז העיר. עברנו על פני שדות מוריקים, נהרות ופלגי מים וחורשות עצים. הדרך נעה בכביש אספלט חלק, העובר על פני גשרים, מצטלב לעתים בכבישים אחרים, העוברים אחד מעל לשני ומזכירים את הכבישים שבארצ"ב.

קולחוז זה הוא כפר קטן בן רחובות אחדים. באחד הרחובות מופתים את הכביש באמצעות ציוד חדיש ורוב העובדים נשים. הוכנסנו למשרד, השוכן בצריף בן מספר חדרים. יו"ר הקולחוז לא נמצא במקום וקיבלתנו ממלאת מקומו, אגרונומית כבת ארבעים. היא הרצתה ומסרה פרטים על הקולחוז. וואטכנאית מילאה אחריה בכל הנוגע לבעלי-חיים. לאחר שענו על שאלות הראו לנו את דיר החזירים, את הרפת ואת המועדון שזה עתה הוקם.

החדר בו נתקבלנו מקושט בסיסמאות שונות ובין השאר היו תלויות על הקירות צלחות עם כתבות בגרמנית להבעת הידידות והסולידאריות מצד הרפובליקה העממית הגרמנית. בחדר נמצאו גם ארונות גדושי ספרים מקצועיים, ואלה הדברים שנמסרו לנו:

הקולחוז נוסד ב-1932 על ידי מיוזג מספר משקים קטנים. הוא משתרע על פני שטח של 1400 הקטאר (כ-14 אלף דונם). על 45% מן השטח מגדלים מספוא לבע"ח: תירס, תלתן,

עובר על המכסה השנתית שנקבעה מקבלים העובדים תוספת שכר בסוף השנה. הוסבר לנו שעד השנה האחרונה שילמו לעובדים 70% ממשכורתם במזומנים ו-30% בתוצרת. אך העור בדים התנגדו כי יש להם גם תוצרת פרטית מה אדמה הפרטית ומבעה"ח הפרטיים שלהם. עתה משלמים להם הכל במזומנים והם מוכרים תוצרתם לכל דורש.

ישנם חברים העובדים בחרושת במוסקבה בעוד נשותיהם עובדות בקולחוז. לעתים מתגייסים גם חברים אלה לעבודה בקולחוז. בשוכם מהעבודה בעיר.

ההנהלה מורכבת מ-10 אנשים. יושב ראש הקולחוז נבחר ע"י העובדים. לרוב הם בוחרים באגרונים. לידן ממנים שני אגרונים. 2 זואוטכנאים (אחראי ועוזר) ו-5 מנהלי חשבונות. העובדים מתחלקים לשתי קבוצות; בראש כל אחת אגרונים העורך את סדרי העבודה לכל אחד ומגיש להם עצה והדרכה.

חינוך ותרבות

בקולחוז "בולשביק" ישנם 250-300 ילד. ולהם 2 בתי-ספר. הראשון ל-4 שנות לימוד והשני ל-8. ישנם גם ילדים הלומדים מחוץ לכפר; 10 לומדים מכונאות וישמשו אחר-כך כמכונאים בקולחוז. יש מורה למוסיקה המלמד חוג קטן של ילדים. הטיפול הרפואי הוא חינוך קיים בית-חולים ל-3 קולחוזים. לכל איכר יש, לפי שנמסר לנו, מכשיר טלוויזיה; ויש משפחות שרכשו גם מכונת כביסה. מקיימים במקום מועדון וקולנוע.

מראה עינים

לאחר דברי ההסבר במשרד הראו לנו את משק החי. החזיריה אינה מצטיינת. לא בחזירים ולא במבנים. אם כי הכל היה נקי ומסויד. רפת הבקר הוא מבנה גדול ומאסיבי. מהטיפוס שהיה מקובל אצלנו בקיבוצים; הרצפה מבטון. האי-בוס נמוך, רחב ושטוח. הפרות עומדות כשרא-שיהן לאמצע. ראש מול ראש. הרצפה מכוסה עץ. למניעת קור מופרז בחורף; שיקתות מים אוטומטיות — ליד הפרות; תעלת הזבל אינה

ההזנה

אין להם שדות מרעה ומאכילים את הבהמות ברפת כל השנה. לעונת החורף מכינים תחמיץ מפולים ותירס. 10 טונות לפרה. כן מאכילים בחורף תפוא"א וסלק סוכר. המנה היומית לפרה היא: 40 ק"ג תחמיץ, 6 ק"ג סלק סוכר, 4 ק"ג תפוא"א. עד 7 ק"ג שחת ו-200 גרם מזון מרוכז לכל ליטר חלב. בקיץ מאביסים תלתן, אספסת, שיבולת שועל ופולים.

מחלות

לדבריהם אין ברוצלוזיס ושחפת ולא מחלות אחרות. פעמיים בשנה, באביב ובסתיו, נעשה מבחן טוברקולין ובדיקת דם לברוצלוזיס ע"י הרופא הווטרינארי המחוזי. לעונת הרופא המ-חוזי משמש גם זואוטכנאי ולרשותו גם בית חולים. הזואוטכנאית של הקולחוז מבצעת כל הטיפולים בבעלי החיים, כולל המלטות. אם יש לה צורך בעזרה היא קוראת לרופא המחוזי.

הכנסה ומשכורות

ההכנסה הנקיה של ההווה היא 450.000 רובל לשנה. מזה — 50% מענף בעלי-החיים. 25% מן ההכנסה מוקצב לקרן המיועדת לתיקונים, להחלפת ציוד וכד'. יש גם קרן לפנסיה ולשיפור רים בקולחוז. אין האנשים משלמים שכר דירה. המשכורות מישתלמות ע"י הקולחוז ולא ע"י המדינה (קולחוז הוא כידוע קואופרטיב ולא מוסד ממשלתי; והעובדים בו הם "בעלי" המפעל ולא שכירים של המדינה).

משכורת העובדים בקולחוז "בולשביק" במ-מוצע שנתי לכל העובדים, היא 65 רובל לחודש; בקיץ המשכורת הממוצעת מגיעה ל-90 רובל לחודש ואילו בחורף, עם התמעטות העבודה והייצור, היא יורדת עד ל-45 רובל לחודש. לא כל העובדים משתכרים שווה. רפתנית העובדת בחליבת פרות מקבלת בממוצע שנתי בין 120 ל-150 רובל לחודש, בחורף פחות ובקיץ יותר; מכונאים העוסקים בתיקון רכב וטרקטורים מש-תכרים 250-270 רובל לחודש בקיץ וכ-120 בחורף. הנהוגים ברכב לזיכול השדות משתכרים בחורף בין 170 ל-200 רובל לחודש. אם הקולחוז

בראות ומחלות בעלי-חיים באיזור. לדברי המ"נהל מתמחה הסובחוז, ששיטחו מגיע ל-300 הקטאר, בשני ענפים בלבד: פיטום חזירים וגידול ירקות בפירים בחממות. החזירים נקנים בגיל הגמילה ומפסמים אותם בסובחוז עד לג' חירה. כשלושים אלף חזירים מחזקים בבנין גדול בן שלש קומות. המזון מורכב ברובו משיירי אוכל המובאים מן העיר, מבשלים אותו במטבח ממוכן והוא מועבר דרך צינורות לדיירים שבכל הקומות. במשק זה מייצרים כ-3600 טונות בשר לשנה. 70 החממות שבסובחוז משתרעות על שטח כ-68,000 מ"מ ומייצרים בהן כ-1800 טונות ירקות, בעיקר עגבניות ומלפפונים. בחכ"ניתם להוסיף 300 חממות. בסובחוז זה גרות 600 משפחות, שכל אחת מונה 4-5 נפשות. מספר העובדים מגיע ל-830 איש ואשה. שטח הדיור לנפש הוא 5.5 מטר מרובע, אך יורחב עם הקמת בתי-מגורים נוספים. לדבריהם מצויידים הבתים בכל הנוחויות: גאז, הסקה מרכזית, חדרי אמבטיה וכו'. יש במקום גן ילדים וגן לפעוטים ובית ספר. הם בונים מועדון עם אולם בן 400 מקומות. יש במקום בריכה מלאכותית על שטח של 7 הקטאר לשחיה בקיץ והחלקה בחורף.

בקולחוז זה כ-90 פרות, המשמשות להספקת חלב במקום. נמסר לנו שאשתקד היתה הכנסת הסובחוז למעלה מן המכסה וניצלו את היתרה לשיפורים והרחבה וכן לתשלום פרמיות לער בדים. המשכורת הממוצעת לעובד היתה 140 רובל לחודש.

הטיפול הרפואי בבעלי-החיים, זריקות חיסון וכו' נעשה ע"י הרופא הווטרינארי של הסובחוז, הנעזר על ידי 3 סאניטארים. החזירים נקיים ממחלות מדבקת; הם מקבלים זריקות חיסון מניעתיות שונות.

בתשובה לשאלותינו ענה הרופא הווטרינארי המחוזי שב-1959 היתה במחוז התפרצות פר"ט מטיפוס O; מאז נקי המחוז מן המחלה. הם מחסנים באופן סדיר בכל 8 חודשים נגד הטיפול פוסים O ו-A בתרכיב מת. הם התעניינו לדעת מה מצב הפר"ט בישראל והמנהל שאל, דרך אגב, אם נכון הדבר שמצויה בידינו תרופה נגד סרטן. לאחר השיחה במשרד הראו לנו את דירי

עמוקה והיא מנוקה כל הזמן על ידי מיתקן אוטומאטי מופעל בחשמל, הגורף את הובל החר צה. הוא מובל לשדה יום יום. כתוצאה מזה אין זבובים, לא ברפת ולא בסביבתה.

הפרות — מרביתן מגזע שחור-לבן, בינוניות בצורתן ובמבנה גופן. על תנובתן נמסר לעיל. הן נחלבות 3 פעמים ביום במכונת חליבה מיטל-טלת. גביעי המכונה מועברים מפרה לפרה ללא כל חיטוי או שטיפה, ולמרות זאת הם טוענים שאין דלקות עטין ברפת. הפרות נקיות, כי אינן יוצאות לחצרות עם בוך; הן עומדות כל הזמן ברפת, אך פעמיים ביום, בין חליבה לחליבה, הן יוצאות בלוית רועה לשדה, למטרת טיול ולא למרעה. לריפוד הם משתמשים בנסורת. כל עובדי הרפת הן נשים ומספרן, כפי שנראה לי, היה רב מן הנהוג אצלנו. אין מקום מיוחד לשר טיפת הכדים והדבר נעשה על הרצפה בקצה הרפת. חדר מיוחד (חשוד) משמש כמחסן לתור פות; בו גם נמצאת הצנטריפוגה לבדיקת שומן החלב (בשיטה הנהוגה אצלנו). כל זה נעשה על ידי הוואטכנאית. קירור החלב נעשה בבריכת-מים ומעבירים החלב למוסקבה פעמיים ביום.

בנייהבקר מחזקים במבנה שני המחולק לת-אים, בכל תא שוכנים העגלים בני גיל מסויים. העגלים נראו מפותחים יפה. כמה מהם השתעלו אך המדריכה אמרה ש"זה לא כלום", וכי אין ביניהם חולים מאחר ש"מחסנים אותם בתרכיב נגד פאראטיפוס קרוב להיוולדם".

סימון הבקר נעשה ע"י חריקה באוזן במקור מות שיניים; סימן-חריקה בצד העליון של האוזן הימנית מציין מספר 1 ובאוזן השמאלית — 10; בצד התחתון של האוזן הימנית — 3 ובאוזן השמאלית — 30 וכו'.

ביקור בסובחוז (חוזה ממשלתית)

למחרת היום הוסענו לסובחוז "ביאלאיה דאצ'ה" (הדאצ'ה הלבנה), בקירבת מקום לקול"חוז "בולשביק".

במשרד קיבלנו הסברים מפי המנהל, איש אדמוני גבוה ורחב-גרם; וכן היה מוכן הרופא הווטרינארי של המחוז לענות לשאלות בענייני

מגיע למשקל 700–750 ק"ג ומניב בין 4800 ל-5200 ק"ג חלב לשנה עם 3.90% שומן. הסובי חוז מספק פרים משובחים לתחנות-הזרעה מלאכותיות.

הגזע הלאבאדינסקי נוצר ע"י הכלאת הפרה האוקראינית האפורה, בעלת גוף מוצק ותנובה של 1500–2000 ק"ג חלב ואחוז שומן גבוה (עד 5%), בפריים מונטאפוניים (שוויציים חומים). מסור פר על פרות מן הגזע החדש שהניבו 60 ליטר ליום ו-12,000 לתקופת חליבה. עתה התנובה הממוצעת של הפרה הלאבאדינסקית היא 4900 עד 5100 ק"ג לשנה עם אחוז שומן ממוצע של 4.8; משקלה הוא מ-650 עד 670 ק"ג. השם ניתן לגזע זה על שם המקום לאבאדין, בו הוא פותח.

גזע הערבה האדום. גם גזע זה נוצר ע"י הכלאה של האוקראינית האפורה בגזעים שונים שהוכנסו ע"י כובשים שונים של אוקראינה בעבר הרחוק. פרה זו שבוררה בחווה הגיעה לתנובה של 4500–5000 ק"ג לשנה עם אחוז שומן 3.9, משקל גוף — 570 ק"ג. פרות מגזע זה, שמחוץ לחווה, אינן מגיעות לשעורי תנובה כאלה.

הגזע השחור-לבן (אוסטפריזי) מניב עד 5000 ק"ג לשנה עם אחוז שומן של 3.6; משקל הגוף — 560 ק"ג.

הכבשים שמגדלים בחווה הם בעיקר מגזע בשר וצמר; משקל הכבשה — 60–70 ק"ג ושל האיל — 125–150 ק"ג. כבשה מגזע זה מניבה 5–6 ק"ג צמר לשנה ו-1.05 טליים (בממוצע).

בתחנה להזרעה מלאכותית מבצעים מחקרים בזירמה קפואה (אחד המיתקנים נושא שם של פירמה מארה"ב); היא מספקת זירמה ל-604 קולחוזים ו-969 סובחוזים באיזור חרקוב. הם מזריעים 232 אלף פרות, 50,000 כבשות ו-15,000 חזירות.

בסככה בלתי משוכללת ראינו את הפרים. קשורים בשורה, האחד ליד השני. הגזעים היו, מלבד אלה שהוזכרו לעיל: שורטהורן, שארולה, לימוזין, הארפורד, בני כלאיים של גאנרסי אדום-הערבה. חלק מן הפרים היו בחצר גדולה המיועדת צוידת בגדר מחושמלת. הם מוכנסים גם לקרר

החזירים, את המטבח והמיתקנים, ולבסוף — את החממות לגידול ירקות. התרשמנו מן הנדון קיון חשוד בדירים וממצבם הגופני הטוב של החזירים. לא ראינו את הבקר ולא את בתי המגורים. כשנפרד מאתנו המנהל בפתח האוטו בוס התעניין לדעת איזו שפה מדברים בישראל וכשהוגד לו — „עברית“, ענה באידיש: כלומר — „לשון קודש“.

עדר הבקר של האינסטיטוט הזוארי זוטרינארי בחארקוב

ב-18.9.62 בילינו יום תמים בביה"ס הזוארי טכני-זוטרינארי בחארקוב, השוכן בכפר, במרחק כמה קילומטרים מהעיר. לומדים בו כ-3000 סטור דגטים, מחציתם בפקולטה הזואוטכנית ומחציתם בפקולטה הזוטרינארית. כאן ראינו בין השאר עדר בקר לחלב בן 320 ראש, מרביתו מגזע סימנטאל ומיעוטו מגזע לאבאדין. פרת הסימנטאל גדולה, משקלה כ-670 ק"ג והיא מניבה לדבריהם בממוצע 4120 ק"ג חלב בן 4.2–4.3% שומן. פרת הלאבאדין קטנה יותר ומניבה בממוצע 3590 ק"ג חלב בן 4.3% שומן.

ביקור בסובחוז „אוקראינקה“ שליד חארקוב סובחוז זה הוא חווה למחקר בגידול וטיפוח בעלי חיים. סגן המנהל, זואוטכנאי, איש צנום וגבוה, „משכמו ומעלה“, סיפר לנו בהרצאה ארוכה ונלהבת על גזעי הבקר של אוקראינה ועל אלה המצויים בחווה (לא יכול היה למסור לי פרטים על מיפקד הבקר באוקראינה). לאחר מכן הראו לנו את הפרות ופרי-הרבייה, את המעבדה להזרעה מלאכותית, מיתקני ההקפאה העמוקה לזירמה וכו'. הסובחוז משתרע על 13,000 הקטאר אדמה. להם כ-3000 ראש בקר מגזעים שונים שמחציתן פרות; כמו כן — 7000 חזירים, 5000 כבשים, 15–20 אלף עופות וכ-700 ארנבות (שפנים).

גזעי הבקר שבחווה הם אלה המצויים באוקראינה: סימנטאל, לאבאדינקה, אדום הערבה ואוסטפריזי. הגזע הסימנטאלי מהווה כ-50% מכל הבקר של אוקראינה. בסובחוז „אוקראינקה“ בקר זה הוא בעל גוף גדול מצבע הענבר,

במוסקבה קיימים כ־50 שווקים למכירה קמ" עונית של תוצרת חקלאית פרטית. כ־15 מן השווקים האלה גדולים הם, וליד כל אחד — מלון מיוחד להלנת האיכרים המביאים תוצרתם לשוק. שאר השווקים קטנים יותר, ללא בתי-מלון מיוחדים. מחיר הלינה הוא 70 קופיקות.

לשם העברת תוצרתו הפרטית לשוק מתקשר הקולחוזניק בטלפון עם הנהלת השוק הדואגת לספק לו רכב מתאים ביום הדרוש. משכירים לו בשוק דוכן וסינור (ב־20 קופיקות ליום). מאזניים ומשקלות (ב־10 קופיקות ליום). הקולחוזניק או אשתו, ולפעמים שניים מן המשפחה, נשארים בעיר עד שכל התוצרת שהביאו נמכרת. הדבר עלול להימשך מספר ימים. אם התוצרת היא מהסוג העלול להתקלקל (בשר, חלב, פירות) מאחסנים אותה למשך הלילה בקירור שבבנין השוק. עבור כך עליו לשלם 10 קופיקות בעד כל 10 ק"ג ליום. הבשר נשאר במקרר כל העת וחלקים חלקים מוצאים לדוכן למכירה.

בבנין השוק שביקרנו, אולמות מיוחדים: לירקות, לפירות ופרחים, לתפוחי אדמה, לתירצת חלב, לבשר ובשר-עוף. נאמר לנו שיש במוסקבה שוק אחד לממכר תבואה. בכל המרחב שבקומה השלישית קיים סניף של חנות כל־בו ממשלתית למכירת דברי הלבשה וסידקית לאיכרים הבאים למכור תוצרתם. לדברי המנהלת נמכרת בשוק בממוצע יומי כמות של 50 טונות תוצרת ובקירור מאחסנים מיום אחד למשנהו כ־30 טונות תוצרת. מספר הצרכנים, בעיקר עקרות־בית, הקונים בשוק, מגיע לעשרת אלפים ליום.

לאחר דברי ההסבר עברנו באולמות לחזות במקח וממכר. התרשמנו מן הסדר והניקיון השררים באולמות ועל הדוכנים. הדוכנים למכירת בשר ותוצרת חלב מצויידים לכל אורכם במחיצת פלאסטיק שקופה המגינה על התוצרת ומונעת מן הצרכנים האפשרות להתקרב אליה ולמששה. המסחר הוא חופשי, ללא הגבלה או פיקוח על המחירים. נתברר לנו שהמחירים גבוהים בהרבה, לפעמים עד כדי כפליים, מאשר בחנויות הממשלתיות, אולם גם האיכות מעולה יותר והצרכן מברר וקונה לפי רצונו. באולם

סלה כדי להכריחם לנוע ולצעוד. חלק מן הפרים נראו יפים אך רובם לא היו למעלה מבינוניים. ברפת הפרות הסימנטאליות ראיתי על גבי לוחות אדומים הכרוזות על התנזרות אליהן מ־טיחים העובדים להגיע בכל קבוצה של עובדים: 4000 ק"ג לגבי קבוצה אחת, 4200 ק"ג לגבי קבוצה שנייה, וכן 4500 ק"ג ו־4600 ק"ג. מספרים אלה הם נמוכים בהרבה ממה שנמסר לנו בהרצאה. ברפת של אדום־הערבה הכריו שלט על השאיפה להגיע ל־3600 ק"ג לשנה; גם תגובה זו היא הרבה יותר נמוכה ממה שנמסר לנו בהרצאה לגבי גזע זה. את הכבשים לא ראינו כי הם נמצאו במרחק מן החווה.

ביקור בשוק מרכזי במוסקבה למכירת תוצרת חקלאית פרטית

מפי אדם זר במוסקבה, המתמצא בענייני כלכלה, שמעתי שלפי הנתונים הרשמיים שהתפרסמו, יצרו איכרי רוסיה על השטח הפרטי שלהם (המהווה פחות מ־2% מכל האדמה המעובדת) למעלה מ־40% של כל תוצרי בעלי החיים. סגן מנהל השירותים הווטרנאריים של משרד החקלאות, בהרצאתו בפנינו, מסר על מיפקד בעלי החיים ליום 1 בינואר 1962 כ־לקמן (במיליונים):

הבעלים	בקר	צאן	חזירים	טוסים	עופות
קולחוזים	56.3	107	46	7.5	151.1
וסובחוזים	23.8	35.3	73.3	?	?
פרטי					

התוצרת הפרטית נמכרת ברובה לממשלה, אולם הרשות בידי האיכר למכור באופן חופשי את תוצרתו, או חלק ממנה, ישר לצרכנים. לשם כך הותקנו שווקים למכירה חופשית בערים הגדולות. כזה הוא השוק המרכזי שבשדרות זבידנוויה שבמוסקבה, אליו נלקחנו לביקור באחד מימי אוגוסט השנה. השוק שוכן בבנין גדול בן שלוש קומות ולידו מלון עם 100 מיטות. באולם המלון, המצוייד בכורסות נוחות ובי מכשיר טלוויזיה, קיבלנו דברי הסבר מפי המנהלת:

עובדי המעבדה ונמצא בפיקוח מתמיד שלהם עד למכירתו הסופית. ליד השוק נמצאת גם מחלבה לחלב הבודקת כל החלב ותוצרת החלב המובאים למכירה פרטית בשוק.

ברחבה הגדולה שמחוץ לבנין, על עשרות דוכני עץ, מוצגים למכירה פרטית: פרחים, תפוחי אדמה צעירים, קצת בצל ירוק, פטריות מיובשות, כמה ראשי שום, ליפות ושאר ירקות. את ארוחת-הצהרים אכלנו עם המנהלת בקפיטריה הסמוכה, ליד שולחן ש' ערך במיוחד לכבודנו, ושעליו התנוססו בין השאר פירות מן השוק: ענבים, תפוחים דומדמניות (goosberries).

ד"ר י. דפני

ת"א, נובמבר 1962

למכירת בשר קיים גם דוכן ממשלתי לבשר וכן דוכן לדגים, בהם מוכרים במחירים רשמיים. תפקידם הוא כנראה לבלום את המחירים של התוצרת הפרטית.

במעבדה הווטרינרית לבשר שביקרנו באותו בנין עסוקים 2 רופאים וטרינאריים, 4 לבור-נטיות ו-3 סאניטריות. הם בודקים את הבשר המובא לשוק בדיקה קלינית וגם מעבדתית, אם יש צורך בכך. איכר, המחליט לשחוט את פרטו הפרטית, מביאה לבית מטבחים (אסור לשחוט בחוזה) בצירוף תעודת בריאות מן הרופא הווטרינארי של הקולחון. מבית המטבחים הוא מעביר את הבשר בצירוף תעודות רופא בית המטבחים לשוק וכאן הבשר נבדק מחדש ע"י

זו ט ו ת

* חסר ויטאמין "שעל הסף" הוא שכיח ונפוץ ביותר בשנים האחרונות. המומחה למדע בעלי-החיים ט. י. קוהנה (מפלורידה) מניח שהסיבות לחיפצה זו הן אלה: (1) דישון מופרז של גידולי המספוא בהנקן, דבר שעל-ל לפגוע בכושר הבהמות להפוך את הקארוטין לוויטאמין A, או שמספוא כזה מגדיל את התצרוכת של הבהמות לוויטאמין זה. (2) במנות-המזון בזמן האחרון צומצם חלקו של המספוא הגס וממילא התפריט כולו הוא דל יותר בקארוטין. (3) הגרגרים שבתפריט, וביחוד התירס, דלים יותר בקארוטין מחמת אחסנתם הממושכת.

* מסתבר שזהו תפקיד מייגע לבקר לייצר את ויטאמין A ממספוא שגדל על קרקע מדישן בשפע רב. ממחקרים מקיפים שנערכו באילינוי (ארה"ב) ניתן להסיק שהבקר אינו יכול לאגור ויטאמין, כשהוא ניזון מתחמיץ תירס, הבא משדות שדושו בשפע בהנקן; מספוא כזה הינו עשיר בניטראטים ומשום כך מפרע התהליך הנורמאלי של הפיכת הקארוטין לוויטאמין A בכרס הבהמה.

* ממחקרים שנערכו באריוונה (ארה"ב) נוכחו שתפריטים גדושי-מזון מרוכזו מחישים הופעת חסר ויטאמין A.

* חשיבות מיוחדת נודעת להספקת ויטאמין A בכמויות נאותות לבקר רבייה. חסר ויטאמין זה בעדרי רבייה עלול לגרום לעקרות זמנית על-הפריס ולתקלות קשות בוולדות, כגון — לידות טרם זמן, ולדות עיוורים ואף מקרי מוות עם הלידה. כשהפרות ההרות חסרות ויטאמין A, נפגעים וולדותיהן בשלשולים.

* גבינת "רוקפור" המקורית מיוצרת בצרפת מחלב כבשים. גבינה דומה לרוקפור מיוצרת גם מחלב בקר והיא ידועה בשם "גבינה כחולה" בארה"ב ובצרפת. בשם גבינת "סטילטון" באנגליה ובשם "גורגונזולה" באיטליה.

* עם התפתחות המיכון בחקלאו חיש מתנבאים שבשנת 1970 יהיה זה ביכולתה של משפחת איכר בארה"ב לעבד משק המשתרע על 1600—2400 דונם, כשהן ההשקעה במשק כזה יסתכם ב- $\frac{1}{4}$ מיליון דולר. כ-100 אלף דולר מהסכום הנ"ל יהיו מושקעים בהון-עבודה, או בנכסי דניידי, כגון — מכונות, בעלי-חיים, אכפפה וכדומה.

* נער קטן פרץ לבית המרקחת וצעק בהתרגשות: פר משתולל רודף אחרי אבא שלי! — ובכן, מה אתה רוצה? — שאל הרוקח המעוצבן. — גא, הכנס מהר-מהר פילם לתוך המצלמה שלי! — ענה הנער.

* בטרם הומצאו סמיההרגעה היה לו לסבא סס-שינה בשם "עבודה".